

احوال شخصیه اهل سنت

«طلاق - وصیت - ارث - حجر»

در مذهب شافعی و حنفی

مؤلفین:

دکتر سید مهدی میردآداشی

ولی الله علیزاده

دکتر مهدی حسنزاده

دکتر محمد صالحی

معاونت حقوقی قوهی قضائیه

مرکز تحقیقات فقهی

عنوان و نام پدیدآور	: احوال شخصیه (طلاق - وصیت - ارث - حجر) در مذهب شافعی و حنفی / مهدی میردآدشی - [و دیگران].
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	: ۲۴۰ ص.
شابک	: 978-600-114-021-1
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
یادداشت	: مهدی میردآدشی، مهدی حسن‌زاده، ولی‌الله علیزاده، محمد صالحی.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۳۳] - ۲۴۰؛ همچنین به صورت زیرنویس
موضوع	: عقود و ایقاعات (فقه اهل سنت)
موضوع	: اصول فقه حنفی
موضوع	: اصول فقه شافعی
شناسه افزوده	: میردآدشی، مهدی
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۹۴ الف ۳ / ۱۹۰ BP
رده‌بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۳۷۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۹۷۳۷۵۷

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و مجموعه قوانین
خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - خیابان لیاقت‌نژاد - نرسیده به خیابان

دانشگاه - پلاک ۱۷۴ - واحد ۲

تلفن ۵-۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵-۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: www.Khorsandypub.com

احوال شخصیه اهل سنت (طلاق - وصیت - ارث - حجر)

مؤلفین: دکتر سید مهدی میردآدشی، ولی‌الله علیزاده

دکتر مهدی حسین‌زاده - دکتر محمد صالحی

چاپ دوم: ۱۳۹۴ - تیراژ: ۲۰۰ جلد - قیمت: ۱۴۵,۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۰۲۱-۱ ISBN: 978-600-114-021-1

۱- در برنامه‌ی نخست توسعه‌ی قضایی، مواردی مانند ضرورت توجه به کاهش تصدی‌گری حکومت در حوزه‌ی قضا، افزایش مشارکت مردم، توجه به حقوق و آزادی‌های فردی و عدم محدودیت‌های غیرضروری، متناسب‌سازی پاسخ به جرم با نوع جرم ارتكابی، و استفاده از نهادهای شبه قضایی و کاهش توسل به مراجع قضایی در راستای افزایش کیفیت، به منزله‌ی راهبردهای کلان مورد نظر رئیس قوه‌ی قضائیه مورد توجه قرار گرفت.

۲- در راستای تحقق و اجرای راهبردهای یاد شده در برنامه‌های نخست و دوم توسعه‌ی قضایی، مرکز مطالعات توسعه قضایی و نیز مرکز تحقیقات فقهی قم به منزله‌ی رکن مطالعاتی- تحقیقاتی معاونت حقوقی و توسعه‌ی قضایی قوه قضائیه از هنگام تشکیل بر آن بوده تا با مبتنی کردن اقدام‌های قوه‌ی قضائیه- به ویژه در حوزه‌ی تدوین قوانین و مقررات و تنظیم لایحه‌های قضایی- بر انجام پژوهش‌های نظری- کاربردی و بهره‌گیری از تجربه‌های کشورهای مختلف در حوزه‌ی قضا، امر تحقیق و پژوهش را در حوزه‌ی قضایی نهادینه کند. برای تحقق این هدف، کمیسیون‌ها و کمیته‌های تحقیقاتی- پژوهشی مختلفی در این دو مرکز تشکیل شد. این کمیسیون‌ها و کمیته‌های زیرمجموعه‌ی آنها نیز با تشکیل گروه‌های تحقیقاتی مختلف متشکل از پژوهشگران و محققان به طور عمده از فضایی حوزه علمیه قم و دانشجویان دوره‌های دکتری و کارشناسی ارشد- و با تأکید خاص بر حفظ ارتباط تنگاتنگ با مراجع عظام تقلید و استادان دانشگاه و دست‌اندرکاران حوزه‌ی قضا و بهره‌گیری از علم و تجربه‌ی ارزشمند آنان، پژوهش در حوزه‌های مطالعاتی مختلف را آغاز کردند.

۳- در این سیر پژوهشی، در این مراکز دو نکته مورد توجه بوده است. نخست، انجام پژوهش‌های کاربردی فقهی و نیز مطالعات تطبیقی و بهره‌گیری از تجربه‌های نظام‌های حقوقی مختلف در جهان- به ویژه کشورهای اسلامی و دیگر کشورهایی که وضعیت مشابهی را در حوزه‌ی قضا تجربه می‌کنند- و انتشار کتاب‌ها و مقاله‌های بنیادی در این زمینه برای فرهنگ‌سازی حقوقی و غنی کردن نوشتگان حوزه‌ی حقوق به طور کلی؛ و دوم، تأکید خاص بر ویژگی‌های دینی- فرهنگی- اجتماعی جامعه‌ی ایران و متناسب کردن قوانین و مقررات و دستاوردهای علمی در حوزه‌ی حقوق با شرایط جامعه‌ی ایران و به بیان دیگر، بومی کردن نظریه‌پردازی و سیاست‌گذاری در حوزه‌ی قضا و پرهیز از به کارگیری نسجیده و مقلدانه‌ی دستاوردهای دیگر نظام‌های حقوقی.

۴- از ابتدای تشکیل مرکز تحقیقات فقهی قم، بهره‌گیری از دستاوردهای نظام حقوقی اسلام- اعم از نظام حقوقی مبتنی بر فقه شیعه و فقه اهل سنت- از دغدغه‌های مهم و اولویت‌دار این مرکز بوده است تا تحقیقات و پژوهشهای مربوط به این حوزه را به طور مستقل پوشش دهد. مرکز تحقیقات فقهی قوه قضائیه در برنامه پنج ساله دوم توسعه قضایی مسئولیت بازرگری و اصلاح قوانین و بویژه قانون مجازات اسلامی را برعهده گرفت. در این راستا، این مرکز به تشکیل گروههای تخصصی حدود، قصاص، دیات، تعزیرات و کلیات قانون مجازات اسلامی اقدام کرد. از جمله حوزه‌های مورد مطالعه در این گروهها عبارت‌اند از: آسیب‌شناسی حوزه‌های کاری، استفتائات مربوط به قصاص، بحث و پژوهش در مورد بلوغ و رشد، لوث، دیات، جایگاه مصالحه و میانجی‌گری در فقه و قانون و دلایل دعوا بررسی و تحقیق این گروهها در بسیاری از موارد به پایان رسیده و در بقیه موارد نیز در حال انجام است. کتاب پیش‌رو نیز از جمله دستاوردهای این مرکز است که اینک به جامعه حقوقی ارائه می‌شود. بدین وسیله از زحمات مؤلفان گرانقدر، آقایان سیدمهدی میردآداشی، ولی‌الله علیزاده، دکتر مهدی حسن‌زاده و دکتر محمد صالحی، و همچنین آقایان احمد احمدی و محمدباقر مقدسی، دانشجویان دوره دکتری حقوق کیفری و جرم‌شناسی، که در بازخوانی و نهایی‌سازی این اثر همکاری داشته‌اند تشکر و قدردانی می‌شود.

۵- بی‌تردید، فعالیت‌ها و اقدام‌های مرکز مطالعات توسعه قضایی و مرکز تحقیقات فقهی قم به منزله‌ی نهاده‌ی نوپا در امر پژوهش در حوزه‌ی قضا، با توجه به موانع و محدودیت‌های پیش‌رو خالی از اشتباه نیست و نخواهد بود. از همین رو، این مرکز قصد بررسی فعالیت‌ها و اقدام‌های خود را از جانب محققان و پژوهشگران و به ویژه استادان دانشگاه و دست‌اندرکاران حوزه‌ی قضا و نیز ارائه‌ی پیشنهاد و مشارکت آنان را در این روند بزرگ‌ترین خدمت‌گزاری به خود می‌داند و از آن استقبال می‌کند.

دکتر علیرضا محمدی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	مقدمه
بخش اول - طلاق	
۱۹	فصل اول - کلیات
۲۱	مبحث اول: مفهوم و ادله مشروعیت طلاق
۲۱	گفتار اول: تعریف طلاق
۲۱	الف. مفهوم لغوی
۲۱	ب. مفهوم اصطلاحی
۲۲	گفتار دوم: مشروعیت طلاق
۲۲	الف. نظر اسلام بر امون طلاق
۲۴	ب. ادله مشروعیت طلاق
۲۵	مبحث دوم: موجبات و اقسام طلاق
۲۵	گفتار اول - موجبات طلاق
۲۵	الف. طلاق با اراده مرد
۲۹	ب. طلاق به درخواست زن
۲۹	۱- تفویض طلاق
۳۱	ماهیت حقوقی طلاق تفویضی
۳۵	۲- طلاق قضایی
۳۶	۱-۲- عدم اتفاق
۳۶	۲-۲- متضرر شدن زوجه از کردار و گفتار زوج
۳۸	۳-۲- غیبت یا حبس زوج
۳۸	۴-۲- غیب
۴۰	گفتار دوم: اقسام طلاق
۴۰	الف. طلاق صریح و کنایه
۴۲	ب. طلاق نسبی و بدعی
۴۲	ج. طلاق باین و رجعی
۴۵	د. طلاق خلع و یا غیر خلع
۴۶	هـ. طلاق واجب، حرام، مستحب و مکروه
۴۷	و. طلاق منجز، معلق و مضای
۴۸	ز. طلاق به اشاره و کتابت

۵۰	.....	مبحث سوم: شرایط صحت طلاق
۵۰	.....	گفتار اول: شرایط مطلق
۵۰	.....	۱- قصد و اختیار
۵۲	.....	۲- بلوغ و عقل
۵۴	.....	گفتار دوم: شرایط مطلقه
۵۴	.....	گفتار سوم: شرایط صیغه
۵۷	.....	فصل دوم- احکام بعد از طلاق
۵۹	.....	مبحث اول: احکام مالی
۵۹	.....	گفتار اول: احکام ارث
۵۹	.....	الف- طلاق رجعی و قضایی
۵۹	.....	۱- طلاق رجعی
۵۹	.....	۲- طلاق قضایی
۵۹	.....	ب- طلاق بائن و طلاق در حال مرض
۵۹	.....	۱. طلاق بائن
۶۰	.....	۲. طلاق در حال مرض
۶۱	.....	گفتار دوم: احکام نفقه
۶۱	.....	الف. نفقه در طلاق رجعی
۶۱	.....	ب. نفقه در طلاق بائن
۶۲	.....	مبحث دوم: احکام غیر مالی پس از طلاق
۶۲	.....	گفتار اول: حضانت
۶۷	.....	گفتار دوم: احکام عده
۷۲	.....	احکام زن مطلقه در ایام عده در فقه شافعی
۷۳	.....	احکام زن معتده در فقه حنفی
۷۵	.....	گفتار سوم: احکام رجوع
۷۸	.....	مواد پیشنهادی
۷۸	.....	طلاق در مذهب شافعی
۸۳	.....	طلاق در مذهب حنفی

بخش دوم - وصیت

۹۱	.....	فصل اول- وصیت در مذهب حنفی
۹۳	.....	مبحث اول: کلیات
۹۳	.....	گفتار اول: تعریف وصیت
۹۴	.....	گفتار دوم: ادله مشروعیت وصیت
۹۵	.....	گفتار سوم: حکم وصیت

۹۶	.....	مبحث دوم: رکن وصیت
۹۶	.....	گفتار اول: ایجاب و قبول
۹۷	.....	الف - صیغه ایجاب و قبول
۹۷	.....	ب - موافقت قبول با ایجاب
۹۷	.....	ج - زمان قبول وصیت
۹۸	.....	گفتار دوم: رجوع از وصیت
۱۰۰	.....	مبحث سوم: اطراف وصیت
۱۰۰	.....	گفتار اول: موصی (وصیت کننده)
۱۰۰	.....	شرط اول: اهلیت تبرع
۱۰۱	.....	شرط دوم: رضای موصی
۱۰۱	.....	شرط سوم: فقدان دین شامل بر کل ترکه
۱۰۲	.....	گفتار دوم: موصی له
۱۰۲	.....	شرط اول: وجود موصی له
۱۰۳	.....	شرط دوم: حیات موصی له
۱۰۳	.....	شرط سوم: موصی له قاتل موصی نباشد
۱۰۳	.....	شرط چهارم: مجهول بودن موصی له
۱۰۴	.....	شرط پنجم: موصی له در وقت مرگ موصی وارث او نباشد
۱۰۵	.....	شرط ششم: موصی له کافر حربی نباشد
۱۰۶	.....	گفتار سوم: موصی به
۱۰۶	.....	شرط اول: مال بودن
۱۰۷	.....	شرط دوم: قیمت دار بودن
۱۰۷	.....	شرط سوم: از ثلث ترکه بیشتر نباشد
۱۰۹	.....	مبحث چهارم: تعارض در وصایا
۱۱۱	.....	مبحث پنجم: وصی
۱۱۱	.....	گفتار اول: شرایط وصی
۱۱۱	.....	الف - بلوغ
۱۱۲	.....	ب - اسلام
۱۱۲	.....	۳ - عدالت
۱۱۲	.....	ج - امانت
۱۱۳	.....	د - قدرت بر انجام وظایف وصایت
۱۱۳	.....	گفتار دوم: قبول وصایت

- ۱۱۵ ..... گفتار سوم: محدوده وصایت
- ۱۱۶ ..... گفتار چهارم: تعدد اوصیا و تعارض وصایا
- ۱۱۶ ..... الف - تعدد اوصیا
- ۱۱۷ ..... ب - تعارض وصایا
- ۱۱۷ ..... مواد پیشنهادی
- ۱۱۷ ..... فصل اول: کلیات
- ۱۱۹ ..... فصل دوم: موصی
- ۱۱۹ ..... فصل سوم: موصی به
- ۱۲۱ ..... فصل چهارم: موصی له
- ۱۲۲ ..... فصل پنجم: وصی
- ۱۲۳ ..... فصل دوم - وصیت در مذهب شافعی
- ۱۲۵ ..... مبحث اول: وصیت
- ۱۲۵ ..... گفتار اول: کلیات
- ۱۲۵ ..... الف - تعریف وصیت
- ۱۲۶ ..... ب - اذله مشروعیّت وصیت
- ۱۲۷ ..... ج - احکام وصیت
- ۱۲۸ ..... گفتار دوم: ارکان وصیت و شروط آن
- ۱۲۹ ..... الف - موصی (وصیت کننده)
- ۱۳۱ ..... ب - موصی له
- ۱۳۳ ..... ج - موصی به
- ۱۳۶ ..... د - صیغه
- ۱۴۱ ..... گفتار سوم: تبرعات مریض در مرض الموت
- ۱۴۳ ..... مبحث دوم: وصایت (ایضا)
- ۱۴۳ ..... گفتار اول: کلیات
- ۱۴۳ ..... الف - مفهوم وصایت
- ۱۴۳ ..... ب - حکم وصایت
- ۱۴۴ ..... گفتار دوم: ارکان و شرایط وصایت
- ۱۴۴ ..... الف - وصی
- ۱۴۷ ..... ب - موصی
- ۱۴۷ ..... ج - موصی به
- ۱۴۸ ..... د - صیغه وصایت

۱۴۹	مواد پیشنهادی
۱۴۹	فصل اول: کلیات
۱۵۰	فصل دوم: در موصی
۱۵۰	فصل سوم: در موصی به
۱۵۱	فصل چهارم: در موصی له
۱۵۲	فصل پنجم: در وصی

بخش سوم - ارث

۱۵۷	فصل اول - تحقق وراثت و اقسام وراثت
۱۵۹	مبحث اول: تحقق وراثت
۱۵۹	گفتار اول: ایجاد وراثت با مرگ
۱۶۰	گفتار دوم: اسباب وراثت
۱۶۰	الف. تعدد اسباب
۱۶۰	ب. اجتماع اسباب متعدد در یک شخص
۱۶۱	ج. اثر لعان
۱۶۱	د. فرزند ناشی از زنا
۱۶۲	گفتار سوم: شرایط وراثت
۱۶۲	الف. زنده بودن وارث حین فوت مورث
۱۶۲	ب. ارث حمل
۱۶۳	ج. ارث غایب مفقودالات
۱۶۴	د. معلوم نبودن زمان فوت متواترین
۱۶۴	گفتار چهارم: موانع ارث
۱۶۴	الف. قتل
۱۶۵	ب. کفر
۱۶۶	مبحث دوم: اقسام وراثت
۱۶۶	گفتار اول: وراثتی که همیشه به فرض ارث می‌برند
۱۶۶	گفتار دوم: وراثتی که گاه به فرض و گاه به تعصیب ارث می‌برند
۱۶۷	گفتار سوم: وراثتی که گاه بهفرض و گاه به تعصیب و زمانی به هر دو ارث می‌برند
۱۶۷	گفتار چهارم: وراثتی که همیشه به تعصیب ارث می‌برند
۱۶۷	گفتار پنجم: ذوی الارحام

۱۶۹	فصل دوم - تقسیم ترکه
۱۷۱	مبحث اول: سهم الارث وراث
۱۷۱	گفتار اول: ارث به فرض
۱۷۱	الف. فرض نصف
۱۷۲	ب. فرض ربع
۱۷۲	ج. فرض ثمن
۱۷۳	د. دو ثلث
۱۷۳	ه. ثلث
۱۷۳	و. سدس
۱۷۴	گفتار دوم: ارث به تعصیب
۱۷۴	الف. عصبه ذاتی
۱۷۵	ب. عصبه به غیر
۱۷۶	ج. عصبه با غیر
۱۷۷	گفتار سوم: حجب
۱۷۷	الف - حجب اولاد
۱۷۸	ب - حجب پدر و مادر و اجداد
۱۷۸	ج - حجب برادر و خواهر
۱۷۹	د - حجب اعمام
۱۷۹	گفتار چهارم: عول
۱۸۰	گفتار پنجم: رد مازاد از فروض
۱۸۱	گفتار ششم: ارث ذوی الارحام
۱۸۱	الف - مقصود از ذوی الارحام
۱۸۱	ب. اختلاف در ارث ذوی الارحام
۱۸۲	ج. چگونگی ارث ذوی الارحام
۱۸۴	مبحث دوم: مسائل مختلف
۱۸۴	گفتار اول: ارث زوج و زوجه
۱۸۵	گفتار دوم: ارث شخص خستی
۱۸۶	مواد پیشنهادی
۱۸۶	فصل اول - کلیات
۱۸۶	فصل دوم - تحقق وراثت
۱۸۶	مبحث اول: ایجاد وراثت با مرگ

۱۸۶	.....	مبحث دوم: اسباب وراثت
۱۸۷	.....	مبحث سوم: شرط وراثت
۱۸۸	.....	مبحث چهارم: موانع ارث
۱۸۸	.....	فصل سوم: اقسام وراثت
۱۸۹	.....	فصل چهارم: سهم الارث وراثت
۱۸۹	.....	مبحث اول: فروض و صاحبان آن
۱۹۰	.....	مبحث دوم: ارث به تعصیب
۱۹۰	.....	مبحث سوم: حجب
۱۹۲	.....	مبحث چهارم: عول
۱۹۲	.....	فصل پنجم: مسائل مختلف
۱۹۲	.....	ارث زوج و زوجه

بخش چهارم - حجر

۱۹۵	.....	فصل اول - کلیات
۱۹۷	.....	گفتار اول: مفهوم حجر
۱۹۸	.....	گفتار دوم: اسباب حجر
۱۹۹	.....	گفتار سوم: حکمت تشریح حجر
۲۰۱	.....	فصل دوم - احکام حجر
۲۰۳	.....	گفتار اول: احکام حجر در فقه حنفی
۲۰۳	.....	الف - صبر
۲۰۲	.....	۱- نفع محض
۲۰۴	.....	۲- ضرر محض
۲۰۴	.....	۳- مردد میان نفع و ضرر
۲۰۴	.....	۴- تسلیم مال صغار
۲۰۵	.....	۵- عوامل رفع حجر صبی
۲۰۵	.....	۶- کیفیت رفع حجر از صغار
۲۰۹	.....	ب- سفیه
۲۱۲	.....	ج- مجنون
۲۱۳	.....	د- معتوه
۲۱۴	.....	هـ- منقلب
۲۱۵	.....	و- مریض متصل به مرض الموت
۲۱۶	.....	ز- مقلس
۲۱۷	.....	ح- اولیاء محجورین

۲۱۹	گفتار دوم: احکام حجر در فقه شافعی
۲۱۹	الف - صبی و مجنون
۲۲۰	ب - امارات و غلظت رفع حجر از صبی
۲۲۲	ج - سفیه
۲۲۴	د - مقلس
۲۲۷	هـ - موارد زوال حجر مقلس
۲۲۷	و - اولیاء محجورین
۲۲۹	مواد پیشنهادی
۲۲۹	۱ - فقه حنقیه
۲۳۰	۲ - فقه شافعی
۲۳۲	فهرست منابع

www.ketab.ir

مسائل احوال شخصیه افراد جامعه از امور مهم و زیربنایی هر جامعه می‌باشد و اسلام به خاطر ویژگی‌های آن، احکام و مقررات خاصی برای آن وضع نموده است. به طور طبیعی با توجه به اختلاف قواعد و مقررات فقهی مذاهب اسلامی احکام و مقررات مربوط به احوال شخصیه در مذاهب مختلف نیز اختلاف پیدا می‌کند و قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران نیز این تفاوت را محترم شمرده و مطابق اصول ۱۲ و ۱۳ قانون اساسی ایرانیان غیرشیعه در احوال شخصیه (ازدواج، طلاق، ارث، وصیت) بر طبق مذاهب خودشان عمل می‌کنند و در انجام احکام و مقررات و مراسم مذهب خودشان آزادند.

عمل به این اصول قانون اساسی مستلزم این است که دادگاه‌ها و مراجع قضایی نیز براساس احکام و مقررات مذاهب در دعاوی آنها رسیدگی نمایند. از آن‌جا که قوانین موجود در مورد احوال شخصیه براساس فقه امامیه تنظیم شده و قضات نیز اطلاع تفصیلی از مقررات مذاهب غیرشیعی ندارند و قضات اهل سنت نیز غالباً با قواعد مذهب خویش آشنایی دارند، در عمل قضات برای رسیدگی به پرونده‌هایی که مربوط به احوال شخصیه اهل سنت می‌شود با مشکلاتی مواجه هستند و ناچار به ارجاع به مراکز و مجامع علمی اهل سنت و اخذ فتوای رسمی از آنها می‌شوند.

برای رفع این مشکل معاونت حقوقی قوه قضاییه بر آن شد تا با تهیه و تدوین مقررات حاکم بر احوال شخصیه اهل سنت، رسیدگی به دعاوی مذکور را تسهیل نموده و شرایط اجرایی کردن اصل ۱۲ قانون اساسی را فراهم آورند.

برای دستیابی به این منظور طرحی تحقیقاتی توسط مرکز تحقیقات فقهی قوه قضاییه تدوین و در مرحله اول احوال شخصیه در مذهب حنفی و شافعی مورد بررسی قرار گرفته و آراء و نظرات علمای این مذاهب تدوین شده و براساس آن موادی برای احوال شخصیه این دو مذهب پیشنهاد شد. اجرای این طرح در سال ۸۴ توسط محققین مرکز تحقیقات فقهی قوه قضاییه در موضوعات نکاح، طلاق، ارث، وصیت و حجر آغاز و در ظرف دو سال این تحقیق به انجام رسید و حاصل این تلاش مجموعه حاضر است که در دو جلد

تدوین گردیده است. جلد اول در مورد نکاح و جلد دوم مربوط به طلاق، وصیت، ارث و حجر می‌باشد.

در تدوین این مجموعه مسائل اجماعی و آراء و نظریات معتبر در مذهب حنفی و شافعی مورد توجه قرار گرفته و در برخی موارد از قوانین و مقررات کشورهای اسلامی که با این مذاهب منطبق هستند الگوبرداری شده است.

بدیهی است این تلاش گام‌های اولیه برای دستیابی به مقررات احوال شخصیه در مذاهب اهل سنت بوده و لازم است از طریق علماء و مجامع علمی اهل سنت مورد نقد و بررسی قرار گیرد. بدین منظور از عموم محققین و پژوهشگران خواهانیم که با بذل توجه خود و نقد این مجموعه ما را در اصلاح و تکمیل آن یاری نمایند.

مرکز تحقیقات فقهی قوه قضائیه

www.ketab.ir